משנה · ראשונים · ר״ש משאנץ

ר"ש משאנץ על משנה זבים

רבנו שמשון [הר"ש] משאנץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ר"ש משאנץ על משנה זבים

רבנו שמשון [הר"ש] משאנץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רש-משאנץ-על-משנה-זבים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 8
פרק ב 10
משנה א 10
משנה ב 12
משנה ג 13
משנה ד 15
פרק ג 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ג 17
פרק ד 18
משנה א 18
משנה ב 19
משנה ג 19
משנה ד 20
משנה ה 20
משנה ו 21
משנה ז 24
פרק ה 25
משנה א 25
משנה ב 26
משנה ג 27
משנה ד 29
משנה ה 29
משנה ו 30
משנה ח 30

משנה י 31
משנה יא 31
משנה יב 33

פרק א

משנה א

ראיה אחת. בפרק קמא דמגילה (דף ח.) תניא מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן ראה שתי ראיות ביום אחד או בשני ימים רצופים צריך למנות שבעה נקיים ופטור מן הקרבן וכל דין זב עליו בר מקרבן ובראייה אחת פליגי בית שמאי וב"ה:

כשומרת יום. דאע"פ שאינה זבה גמורה עד שלש ראיות מכל מקום בראייה אחת עושה משכב ומושב כמו כן בזב אע"פ שאין נעשה זב גמור עד שלש ראיות מכל מקום בראייה אחת עושה משכב ומושב ובסוף נדה (דף עב:) מפרש כבועל שומרח יום כנגד יום דתולין אבל כשומרת יום ממש לא הוי דשומרת יום ממש אפילו פסקה בראייה אחת ושוב לא ראתה עושה משכב ומושב מדרבנן מה שאין כן בזב כדאיתא בסוף נדה (שם) דאם פסק בראייה אחת אינו אלא כבעל קרי ואם חזר עוד וראה עושה משכב ומושב למפרע מראייה ראשונה והתם מפרש מאי שנא בשומרת יום דגזור ומאי שנא בזב דלא גזור משום דאשה שכיחי בה דמים והמסיט את הראייה נמי טמא למפרע כדין מסיט זובו של זב:

ובית הלל אומרים כבעל קרי. ואינו עושה משכב ומושב ואין הראייה מטמאה במשא אלא במגע:

על מה נחלקו. בתוספתא מפרש מאי שנא זה מזה:

תני"א בתוספת"א [ריש פ"א] הרואה ראייה אחת של זוב בית שמאי אומרים כשומרת יום ובית הלל אומרים כבעל קרי ואלו ואלו מודים שהוא טובל ואוכל פסחו לערב אמרו להם בית הלל לב"ש אי אתם מודים שהוא טובל ואוכל פסחו לערב כבעל קרי אמרו להם ב"ש אי אתם מודים שאם יראה למחר שהוא טמא הרי הוא כשומרת יום כנגד יום שאם תראה למחר שהיא טמאה המסיט את הראייה ב"ש אומרים תלוי ובה"א טהור משכבו ומושבו בש"א תלוי ובה"א טהור ראה שתי ראיות המסיט את שתיהן טמא כדברי בית שמאי וב"ה אומרים המסיט את הראשונה טהור שניה טמא משכבות ומושבות שבין הראשונה לשניה בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין ראה אחת מרובה כשתים המסיט את כולה טמא כדברי ב"ש ובית הלל אומרים אין טמא אלא המסיט טפה אחרונה בלבד אמר רבי עקיבא לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת שאין זה זב גמור על מה נחלקו על שראה אחת בראשון ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים שבית שמאי אומרים זב גמור

ובית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן כשהיה ר"ע מחבר הלכות לתלמידים אמר כל מי ששמע טעם מחבירו יבוא ויאמר לי אמר לפניו ר' שמעון משום ר' אלעזר בן יהודה איש ברתותא לא נחלקו ב"ש וב"ה על הרואה אחת בראשונה ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים שאין זה זב גמור על מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת אמר לו לא כל הקופץ משתבח אלא הנותן טעם לדבריו אמר לפניו ר"ש כך אמרו ב"ה לב"ש מה לי כשראה אחת בתחלה ושתים בסוף מה לי כשראה שתים בתחלה ואחת בסוף אמרו להם ב"ש כשראה אחת בתחלה ושתים בסוף ביטל יום הטהור את הראייה ויש בידו שתי ראיות כשראה אחת בתחלה ושתים בסוף ונזקק לספירת שבעה ביטלה ראייה את יום הטהור ויש בידו שלש ראיות וחזר ר' עקיבא להיות שונה כדברי רבי שמעון ר' אלעזר ב"ר ינאי אמר משום רבי אלעזר חסמא לפני רבי לא נחלקו ב"ש וב"ה על שראה אחת בראשון ואחת בשני ובשלישי הפסיק וברביעי ראה אחת ועל שראה אחת בראשון ובשני הפסיק ובשלישי וברביעי ראה שתים שאין זה זב גמור על מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי וברביעי ראה אחת:

משנה ב

ביום השלישי לספירת זובו. כגון זב בעל שתי ראיות שצריך למנות ז' נקיים ומנה ראשון ושני ובשלישי ראה קרי:

סתר שני ימים שלפניו. וחוזר ומונה שבעה כתחלה:

לא סתר אלא יומו. ומונה חמשה ימים להשלים שבעה ושנים הראשונים עלו לו:

הרואה בשני. כגון שמנה אחד ובשני ראה קרי:

סתר את שלפניו. אפי' לבית הלל ור' עקיבא סבר דבהא נמי פליגי ומודים ב"ש ברואה קרי ברביעי שלא סתר אלא יומו ושלפניו עלו לו וכל שכן בחמישי ובששי ובשביעי:

אבל ראה זוב אפי' בשביעי סותר את שלפניו. האי דזוב סותר כל שבעה כדדרשינן בריש בנות כותים (נדה דף לג:) לטהרתו אמר רחמנא שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם ואם לא היה סותר אלא יומו אם כן היתה זיבה מפסקת ביניהם והאי דשכבת זרע סותרת משום דתניא בפרק המפלת (נדה דף כב) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה זיבה סותרת אף שכבת זרע סותרת אי מה זיבה סותרת כל שבעה אף שכבת זרע סותרת כל שבעה ת"ל (ויקרא ט"ו:ט"ז) לטמאה בה אין לך אלא מה שאמור בה אינה סותרת כל שבעה אלא יום אחד ומסיק דגזירת הכתוב היא זיבה גמורה דלא פתיכא בה שכבת זרע סותרת כל שבעה צחצוחי זיבה דפתיכא בה שכבת זרע אינה סותרת כל שבעה אלא

יום אחד ובזה ראוי לתלות טעמא דהני תנאי דלר' ישמעאל בשני איכא צחצוחי זיבה טפי וחשיב בעיניה לפיכך סותר כל שלפניו ולר"ע שני ושלישי חשיב לב"ש כאילו הוא בעיניה אבל רביעי מתמעט הזיבה הבאה עם הקרי ולא חשיבא ליה כבעיניה ולענין משא מצינו כענין זה בשילהי נזיר (דף סו.) דתניא שכבת זרע של זב מטמא במשא כל מעת לעת ר' יוסי אומר יומו ומיהו התם דריש לה מקראי:

תני"א בתוספת"א [פ"א] אמר תלמיד אחד מתלמידי ר' ישמעאל לפני ר' עקיבא משום ר' ישמעאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על הרואה בשני שהוא סותר את יום שלפניו ועל הרואה ברביעי שאינו סותר אלא יומו על מה נחלקו על הרואה בג' כל קרי שהוא מטמא בכהנים סותר בזב זב מותר בתשמיש המטה בימי גמרו ולא סתר אלא יומו כיצד ראה לאור שמיני מונה כתחלה ומביא קרבן אחד ראה יום ח' מונה כתחלה ומביא שני קרבנות. פי' כל קרי שהוא מטמא בכהנים כדתנן במסכת מקוואות פ' ח' (מ"ב) אלו בעלי קריין צריכין טבילה. ראה לאור שמיני מונה כתחלה ומביא קרבן אחד הואיל ולא היתה לו שעה הראויה להביא קרבן קסבר דלילה מחוסר זמן וכן ר' יוחנן בפ"ק דחגיגה (דף ט:) ופלוגתא דתנאי היא בסוף פרק קמא דכריתות (דף ח.) ובפ' מי שאמר הריני נזיר מגלח (דף יח:):

משנה ד

כדי טבילה וסיפוג. אם הפסיק פחות לא הוי זב גמור:

משנה ה

גד יון. מלשון העורכים לגד שלחן (ישעיהו ס"ה:י"א) מקום שהעמידו שם מלכי יון עבודה זרה כדאמרינן במס' ע"ז פ' ר' ישמעאל (עבודה זרה דף נב:) מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששיקצו אנשי יון ששקצום לעבודה זרה ואותו מקום קרוב לשילוח היה:

תני"א בתוספת"א [פ"א] וכמה הוא כדי טבילה וסיפוג כדי שירד ויטבול ויעלה ויסתפג וכמה שיעורה של ראייה מרובה שהיא כמגד יון לשילוח שהן כדי שתי טבילות ושני ספוגין ר"ש אומר כדי הקפת הר הבית מבפנים משלו משל למה הדבר דומה לחבל של מאה אמה ראה בתחלת מאה ובסוף חמשים ובסוף מאה הרי זה זב גמור ראה בתחלת מאה ובתוך חמשים ובסוף מאה הרי זה זב גמור ראה בתחלת מאה ובתוך חמשים ובתוך מאה הרי זה זב גמור ראה (בתחלת מאה ובתוך חמשים ובסוף מאה או) בתחלת מאה ואחר חמשים ובסוף מאה אין זה זב גמור היה מפסיק ורואה כ"ש היא טומאתו. פי' כדי הקפת הר הבית מבפנים במסכת מדות תנן הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה

ואם באת למנות היקפו היינו אלפים אמה והאי משלו משל לת"ק ולא לר"ש ותימה הוא שכל כך חלוקין ז ה מזה. היה מפסיק ורואה. בין ראייה לראייה ששים אמה או שבעים אמה ואח"כ רואה כ"ש היא טומאתו דטפי עדיף כשיש הפסק הרבה אלא שיש הראיות בג' ימים רצופים:

כשתים. שלא הפסיק מראש החבל עד סוף חמשים וקסבר ת"ק דעולה היא לשתים והרי הוא זב לכל דבר חוץ מלענין קרבן ור' יוסי סבר כיון דלא הפסיק לעולם אין חולקין אותה עד שיהא בה כדי שלש כגון שראה בלא הפסק מתחלת החבל עד סוף מאה ואז נחשב כזב גמור אפילו לקרבן:

משנה ו

ודאי לטומאה ולקרבן. דיש כאן שלש ראיות דאותה של בין השמשות נחלקת לשתים כיון דיש בה משני ימים:

ואם ספק. דשמא כולה מן היום או כולה מן הלילה:

ודאי לטומאה. דממה נפשך איכא שתים:

וספק לקרבן. דמספקא לן שמא שתים שמא שלש דאי כולה מן היום או כולה מן הלילה שתים ואי מקצתה ביום ומקצתה בלילה שלש:

שני ימים בין השמשות. לא ברגע אחד מכוון דאם כן היה ודאי לטומאה דממה נפשך אם זה מן היום אף זה מן היום ואם זה מן הלילה גם זה מן הלילה והוו להו שתי ראיות בשני ימים רצופים אלא כגון דראשונה בתחלת בין השמשות ראשון ושניה בסוף בין השמשות שני כגון דאחת בערב שבת בתחלת בין השמשות ואחת במוצאי שבת בסוף בין השמשות דאם תחלת בין השמשות יום וסוף בין השמשות לילה אין כאן שתי ראיות בשני ימים רצופים דשבת מפסקת ונמצאת אחת בע"ש ביום ואחת במוצאי שבת בלילה ואינו אלא כבעל קרי בעלמא ואם בין השמשות כולו מן היום או כולו מן הלילה יש כאן שתי ראיות בשני ימים רצופים וטעון שבעה נקיים בלא קרבן ואם תחלת בין השמשות או סופו חציו מן היום וחציו מן הלילה נחלקת הראייה לשתים וחייב בקרבן ולפי שיש כאן כל הנך ספיקות קתני ספק לטומאה ולקרבן שמא אין כאן טומאה שמא יש כאן טומאה בלא קרבן ושמא יש כאן טומאה בקרבן:

תני"א בתוספת"א (ספ"א) ראה אחת מרובה כשתים רואין אותה אם יש מתחלתה ועד סופה כדי טבילה וסיפוג יש בידו שתי ראיות ואם לאו אין בידו אלא אחת ר' יוסי אומר אין בידו אלא אחת ומודה ר' יוסי שאם ראה אחת בין השמשות שאע"פ שאין ביניהם כדי טבילה וסיפוג יש בידו שתי ראיות מפני ששני ימים חולקין אותה וכן היה רבי יוסי

אומר אחת בין השמשות ספק לטומאה ופטור מן הקרבן שתים בין השמשות (או) ספק לטומאה וספק לקרבן אחת ודאי ושתים בין השמשות או אחת בין השמשות ושתים ודאי ודאי לטומאה וספק לקרבן שתים ודאי ואחת בין השמשות או שתים בין השמשות ואחת ודאי ודאי לטומאה ודאי לקרבן. פי' אחת ודאי וב' בין השמשות כגון אחת בחמישי בשבת ביום ואחת בערב שבת בין השמשות ואחת במוצאי שבת בין השמשות והוי ספק לקרבן דאם בין השמשות של ערב שבת לילה הרי יום טהור מפסיק בין אותה ראייה לראייה ראשונה וכן אחת בין [השמשות] של ערב שבת ושתים ודאי אחת באחד בשבת ואחת בשני בשבת או שתיהן באחד בשבת דאם אחד בשבת בין השמשות של ערב שבת יום הרי יום טהור מפסיק בין ראייה ראשונה לשתים אחרונות. שתים ודאי כגון אחת יום חמישי בשבת ואחת בערב שבת ביום או שתיהן בערב שבת ביום ואחד במוצאי שבת בין השמשות. ודאי לטומאה ולקרבן דאע"ג דאי בין השמשות של מוצאי שבת לילה נמצא יום טהור מפסיק בינתים שמא סבר לה כרבי אלעזר בן יהודה אליבא דב"ש דריש פירקין וכר"ש דתוספתא אליבא דב"ש דביטלה ראייה את יום הטהור ואי נמי לא סבר לה כוותיה ביום טהור ודאי ביום טהור ספק סבר דלא מפסיק וכן שתים בין השמשות אחת בערב שבת בין השמשות ואחת במוצאי שבת בין השמשות שתיהן ברגע אחת דשתיהם יום או שתיהם לילה ואחת ודאי בשני בשבת דלא אמרי' מספק דמפסיק יום טהור ועל כה"ג אמרי' בשלהי במה מדליקין (שבת דף לה:) העושה מלאכה שני בין השמשות חייב חטאת ממה נפשך ומיהו רישא דקתני שתים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן על כרחין כגון שאחת בתחלת בין השמשות ראשון ואחת בסוף בין השמשות שני כדפרישית במתני' דבענין אחר לא הוי ספק לטומאה וצריך לדקדק דר' יוסי הוא דאמר בסוף במה מדליקין (שבת דף לד:) בין השמשות כהרף עין ומה תחלה וסוף יש בו ושמא מספקא ליה אותו כהרף עין אימת הוי והא דקאמר ר' יהודה התם הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון בין השמשות ור' נחמיה אמר משתשקע חמה חצי מיל ורבי יוסי אמר כהרף עין בהכי פליגי דלרבי יהודה ור' נחמיה שיעורא דידהו יש לספק אי כולו יום או כולו לילה או חציו יום וחציו לילה אבל לרבי יוסי דאמר כהרף עין על כל משהו ומשהו של בין השמשות דידיה יש לספק אי כולו יום אי כולו לילה אי חציו יום וחציו לילה ועל כרחין ספיקא דר' יוסי נפיש מכהרף עין מדקאמר התם דבין השמשות דר' יהודה כהנים טובלין בו לר' יוסי דיממא הוא וכי שלים בה"ש דר' יהודה הדר מתחיל בה"ש דר' יוסי ומה נפשך דמתחיל לאלתר קאמר דהא משמע דדוקא בבין השמשות דר' יהודה טבלי ולא לאחר בין השמשות ואמרינן התם הלכה כרבי יהודה

לענין שבת וכו' יוסי לענין תרומה דאין כהנים אוכלין בתרומה עד דשלים בין השמשות דר' יוסי ואי כהרף עין בעלמא מאי נפקא לן מינה אלא ש"מ דלר' יוסי נמי אין הפסקה פוסקת לאלתר אלא יש בה שהות ושיעור קצת:

פרק ב

משנה א

אף הגרים. אע"ג דכתיב בני ישראל ואמרינן בפ' בנות כותים (נדה דף לד.) בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הכותים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהם שיהו כזבים לכל דבריהם מ"מ גרים ועבדים מטמאין בזיבה דמרבה להו בתורת כהנים מקרא:

בדם כאשה. אין האשה מטמאה בלובן דדם כתיב שהוא אדום וחמשה דמים טמאים בה ותו לא כדתנן בפרק כל היד (נדה דף יט.):

ואיש אינו מטמא באודם. דזובו כתיב דומה למי בצק של שעורים כדתניא בפרק בנות כותים (נדה דף לב:):

וטומאתן בספק. אם ראו לובן או אודם דהוו ספק איש ספק אשה אבל אם ראו לובן ואודם כאחת טומאתן ודאי ממה נפשך ושורפין עליהן את התרומה אבל אין חייבין עליהן על ביאת מקדש כדאיתא בפרק המפלת (נדה דף כח.):

תני"א בת"כ בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הכותים מטמאין בזיבה אף על פי שאין מטמאין בזיבה מטמאין כזבין ושורפין עליהם את התרומה אבל אין חייבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות הגרים והעבדים המשוחררין ת"ל (ויקרא ט"ו:ב') ואמרת אליהם איש איש אין לי אלא איש מנין לרבות את האשה ואת הקטן ת"ל (שם) איש איש דברי ר' יהודה רבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה אומר הרי הוא אומר (שם) והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא בין גדול בין קטן ולנקבה כל שהיא בין גדולה בין קטנה. פי' מטמאין כזבין ושורפין עליהן את התרומה כאן משמע כמו שמפרש ר"ת בפרק קמא דשבת (דף טו:) גבי על ששה ספיקות שורפין את התרומה על ספק מי רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה משום דאז מוכחא מילתא שהם של עובדי כוכבים דעובד כוכבים מטיל מים אצל בהמתו בדרך וישראל מסתלק לצדדין כדאיתא במדרש איכה רבתי אבל זה אין יכול להיות דבהדיא אמרינן בפרק בנות כותים (נדה דף לד.) דקריו של עובד כוכבים טהור אפילו לב"ה דעבדו ביה היכירא כי היכי דלא לשרוף עליה תרומה וקדשים ונראה דגרסינן אין שורפין ואין חייבין אבל קשה דהא בתוספתא נמי קתני הכי דעובד כוכבים וגר תושב שורפין עליהן את התרומה ושמא יש לחלק בין

ראה ללא ראה ומ"מ לפי' ר"ת קשה דבפ"ק דשבת (דף טו:) איירי בסתם מי רגלים וצריך לפרש שם דאיירי במקום שישראל מצויים והא דנקט שכנגד מי רגלי בהמה משום דאז ניכרים שהם של איש הא לאו הכי הוי ספק ספיקא שמא של בהמה ואם תמצא לומר של איש שמא טהור ואספק ספיקא לא שרפינן תרומה כדאמרינן בפרק בנות כותים (נדה דף לג:) ועוד י"ל דההיא דפרק בנות כותים קודם אושא איירי דב"ש וב"ה דעלייהו קאי קודם אושא היו דעל ששה ספיקות נמי לא היו שורפין קודם אושא כדמוכח בירושלמי בפרק קמא דפסחים וכשגזרו שריפה על טומאת ע"ה גזרו גם על זובו של עובד כוכבים וקריו כדקאי קאי ומיהו קשה דקאמר התם רבא קריו טהור משום היכירא דלא לשרוף עלייהו תרומה וקדשים הא לאחר אושא שורפין ועוד משמע דלא גזרו באושא אלא שעשו הספק כודאי ועוד דליתני בהדי תקנת אושא דם עובדת כוכבים וזובו של זב ורוקו דמעיקרא תולין ואתו באושא ותקון דשורפין וי"מ מי רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה היינו מי רגלי אדם טמא שנתערבו במי רגלי בהמה מחצה על מחצה ואין ידוע אם בטלו מראיהן או לא בטלו. והעבדים המשוחררין אפילו שאינן משוחררין מרבינן כדתנן הכא והא דקתני בת"כ משוחררין לאו דוקא אלא למימר דאפי' משוחררין צריכין ריבוי וכה"ג אשכחן בפרק הערל (יבמות דף עד:) גבי טומאת לידה דתניא בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה ובהדיא מרבה בתורת כהנים בפרשה כי תזריע גיורת ושפחה בין משוחררת בין אינה משוחררת מדכתיב אשה ותנן נמי בפ"ק דכריתות (דף ז:) וכן שפחה שהפילה מביאה קרבן ונאכל ומוכח בגמ' דאיירי אפילו באינה משוחררת:

תני"א בתוספת"א (ריש פ"ב) העובדי כוכבים והגר תושב אין מטמאין בזיבה ואע"פ שאין מטמאין בזיבה מטמאין כזבין ושורפין עליהן את התרומה ואין חייבין עליהן על טומאת מקדש וקדשיו טומטום ואנדרוגינוס שראו בין לובן בין אודם אין שורפין עליהן את התרומה ואין חייבין עליהן על תרומת מקדש וקדשיו ראו לובן ואודם כאחת שורפין עליהם את התרומה ואינן חייבין על טומאת מקדש וקדשיו הנוגע בלובן או באודם ונכנס למקדש פטור הוא עצמו שנגע בלובן ואודם ונכנס למקדש פטור היה מונה ללובן וראה אודם אודם וראה לובן ה"ז אינו סותר ומה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר המת ושכבת זרע בא מבשר החי זוב דומה ללובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת שכבת זרע אדומה טהורה והאשה תולה בה. פי' ראו לובן ואודם כאחת אע"ג דממה נפשך טמא אין חייבין על ביאת מקדש וקדשיו כדאמר רב בפרק

המפלת (נדה דף כח.) משום דכתיב מזכר ועד נקבה תשלחו זכר ודאי ונקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס:

משנה ב

בשבעה דרכים בודקין את הזב. משום דאינו מטמא באונס כדדרשינן בפרק בנות כותים (נדה דף לה.) מבשרו ולא מחמת אונסו והני שבעה דרכים גורמין אותו לבא לידי זיבה ומשנה זו שנויה כמו כן בפ' בתרא דנזיר (דף סה:) והכא עיקר והתם אגב גררא:

עד שלא נזקק לזיבה. כגון ראייה ראשונה ושניה עד שלא ראה אשה או ראה אשה ולא הרהר אחריה:

אין אחריות זבין עליכם. ואם לא יהו זבין עד עולם מה אתם חוששין הלא לא קבלתם אחריות של זבין עליכם:

משנזקק לטומאה. שראה שתי ראיות בלא אונס או שלש ובא למנות לו שבעה נקיים:

אונסו וספיקו. בסוף נזיר אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא אלא ודאי חזא ספק מחמת שכבת זרע ספק מחמת ראייה וכיון דנזקק לטומאה ספיקו טמא וא"ת אפילו מחמת שכבת זרע מה בכך הא קתני אונסו טמא אפי' ודאי ועוד קשה דמתני' קתני שרגלים לדבר והתם בפ' בנות כותים מפרש טעמא משום דאקשיה רחמנא לנקבה כשלישית לרבנן וכרביעית לר"א דמה נקבה מטמאה באונס כו' וי"ל דרגלים לדבר אספיקו לחודיה קאי והאי ספיקו מיירי כשנמצא על בגדו זוב ושכבת זרע ולא ידיע האי זוב אי לחודיה אתיא וסותר שבעה או בהדי שכבת זרע אתיא ואינו סותר אלא יום אחד משום דסתרה ביה שכבת זרע כדאמרינן בריש פרק המפלת (נדה דף כב.) והשתא דנזקק לטומאה תלינן דלחודיה אתא וסותר את ז' ולפי מה שאפרש בסמוך מתני' דהרואה קרי אינו מטמא בזיבה כל מעת לעת בנזקק לטומאה צריך לפרש האי ספיקא דמספקא לן אם בא הזוב קודם הקרי או לאחריו ושכבת זרעו מפרש בסוף נזיר (דף סו.) לטמא במשא דאי לענין מגע אפילו דטהור נמי ורב אדא בר אהבה מפרש לומר שאין תולין בה וכולה מילתא מפרש בבבא שאחר זו:

תניא בתוספתא [פ"ב] זב תולין לו במאכל ובכל מיני מאכל ר"א בן פנחס אומר משום ר' יהודה בן בתירה החלב והגבינה הבשר שמן ויין ישן וגריסין של פול וביצים ושחליים מרגילין לידי זיבה תינוק תולין לו בה' דברים במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה ובחולי של אמו ושלו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש כשם שתולין לו ש"ז מעת לעת כך תולין למראה ולהרהור מעת לעת אבל למאכל ולמשתה למשא ולקפיצה תולין לו כל זמן שהוא

מצטער. פי' בחמשה דברים דתינוק אין לתלות במראה ובהרהור. כשם שתולין שכבת זרע מעת לעת אם ראה קרי ובתוך מעת לעת ראה זיבה כדתנן בסמוך:

ראייה ראשונה בודקין אותו. היינו דווקא לקרבן דאם מחמת אונס ראה אינה מצטרפת עם השלישית לקרבן אבל מצטרפת עם השניה לטומאה דאם ראייה שניה בלא אונס אע"פ שראייה ראשונה באונס עושה משכב ומושב ובעי שבעה נקיים וביאת מים חיים דכי כתיב מבשרו ולא מחמת אונסו אשניה כתיב אבל ראשונה איתקש לשכבת זרע דכתי' (ויקרא ט"ו:ל"ב) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה ש"ז מטמא באונס אף ראייה ראשונה של זב מטמא באונס כל זה מוכיח בפ' בנות כותים (נדה דף לה.). בשניה בודקין אותו לטומאה ולקרבן בשלישית אין בודקין אותו כלל ור"א סבר דבודקין מפני הקרבן ובפ' בנות כותים (שם) מפרש טעמייהו מקראי דר' אליעזר דריש אתים ורבנן לא דרשי אתים:

משנה ג

אינו מטמא בזיבה מעת לעת. יש מפרשים משום דהני ראיות דקרי נינהו שמאז נעקרו אלא שמחמת שנשתהו לצאת נעשה כלובן ביצה המוזרת ולא יתכן כלל דא"כ עובד כוכבים ונתגייר נמי דמה לנו במה דעובד כוכבים שנתגייר כקטן שנולד דמי מכל מקום קרי הוא ולא זיבות אלא יש לפרש דהיינו טעמא משום דכיון דראה קרי האי זיבה דקא אתיא מחמת חולשא דקרי הוא ובראייה שניה איירי דראשונה מטמאה באונס אבל עובד כוכבים שראה קרי ונתגייר אף על פי שראה זיבות כשהיה עובד כוכבים מטמא בזיבה בהך שניה שראה בתוך מעת לעת של קרי דנעשית לו כראייה ראשונה שמטמאה באונס ומצטרפת עם השניה שיראה אחר מעת לעת של קרי דראיית זיבה של עובד כוכבים כמאן דליתיה דאין הכותים מטמאין בזיבה ובסוף נזיר (דף סו.) תני עלה במה דברים אמורים כשנתגייר מהול אבל מל אף על פי שהשניה היתה אחר מעת לעת של קרי עד שיתרפא מן המילה אין לך חולי גדול מזה דנמצאת ראייה לאחר שנתרפא מן המילה (רחוקה מן המילה) רחוקה מן הראשונה שביום הקרי כן נ"ל לפרש מתניתין לכאורה כמו שפירשתי והמדקדק בסוגיא דסוף נזיר (שם) לא מפרשא לרב פפא אלא כמו שפירשתי בלשון ראשון ולרבא לא מפרשא אלא כמו שפירשתי בלשון אחרון גבי הא דתנן התם משנזקק לטומאה אין בודקין אותו אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאין שרגלים לדבר דקאמר בגמרא שכבת זרעו טמא למאי אילימא במגע מי גרע משכבת זרע דטהור אלא שכבת זרעו מטמא במשא מאן שמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא אילימא האי תנא דתניא רבי אליעזר אומר שכבת זרע של זב אין מטמא במשא

רבי יהושע אומר מטמא במשא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה אפילו רבי יהושע לא קאמר אלא בצחצוחי זיבה אבל בעינא ליכא למאן דאמר אלא אמר רב אדא בר אהבה לומר שאין תולין בה כלומר דאם ראה קרי ואחר כך ראה זיבה אינו מטמא כדקתני מתני' דהכא לת"ק מעת לעת ולרבי יוסי יומו וה"מ עד שלא נזקק לטומאה אבל משנזקק לטומאה אין תולין בה וסותרת כל שבעה כדמפרש טעמא בתר הכי דמסיק סבר ר"פ קמיה דרבא למימר דאמרינן איידי חולשא הוא דחזא א"ל רבא והא תניא מי שראה קרי ונתגייר מיד מטמא בזיבה ותני עלה בד"א שנתגייר מהול והא הכא דליכא חולשא ואין תולין בה אמר ליה אין לך חולשא גדולה מזו והשתא היכי נפרש דברי רב פפא אם בא לומר דהא דתלינן בהדי היכא דלא נזקק לפי שראייה זו מחמת חולשא דקרי והוי כחולי שהוא אחד מז' דרכים שבודקין והיכא דנזקק לטומאה לא תלינן דהא אפילו אונסו טמא ורבא מקשי ליה מעובד כוכבים שראה קרי דקתני מטמא בזיבה דמשמע אפילו ראה שתי ראיות ביום הקרי והא דקאמר והא הכא דליכא חולשא היינו כלומר אלמא ליכא חולשא לפיכך אין תולין בה ומה שכתוב בספרים אמר ליה דמשמע שהשיב לו רב פפא אין לך חולי גדול מזה לא גרסינן אמר ליה אלא כל זה מדברי רבא הוא דקאמר אין לך חולי גדול מזה ול"ג נמי והא הכא דליכא חולשא ואין תולין בה אלא הכי גרסינן ותני עלה בד"א שנתגייר מהול ואין לך חולי גדול מזה כלומר את"ל דקרי מטהר זוב הבא אחריו מחמת חולי אם כן גבי גר נמי מטהר דאין לך חולי גדול מזה דעדיין איכא טפי גבי גר שדואג גר מקבלת מצות אלא טעמא משום דבישראל שקריו טמא מציל בזיבה אבל בעובד כוכבים דקריו טהור אינו מציל והשתא לא נדחו דברי רב אדא בר אהבה ורב פפא ומסיק אלא תנאי היא כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא שכבת זרע לענין משא קתני אפילו בעינא כדדרשינן טעמא מקראי וקשה לפי' זה שאנו צריכין למחוק גירסת הספרים ועוד למאי דקאמר רב פפא טעמא דתולין בקרי משום חולשא והיכא דנזקק לא חיישינן לחולשא הא כבר תנא ליה אונסו טמא ועוד מנא לן סברא זו דבישראל מציל משום דשכבת זרעו טמא ובעובד כוכבים אינו מציל משום דשכבת זרעו טהור הא מנא לן ומיהו יש לתרץ קצת בזה משום דתנא בספרי בפ' כי תצא והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שקרי פוטר בזיבה מעת לעת והיינו בישראל דשייכא ביה טומאת קרי וטבילה ומיהו קשה דא"כ ליתני בשמונה דרכים בודקין את הזב לפיכך נראה לפרש דרב פפא בא לפרש דבנזקק אין תולין משום דמחמת חולשא דזיבות קאתי ומתניתין דקתני הכא ברואה קרי דאין מטמא בזיבה משום דאין זה זוב אלא קרי שנשתנה מה שנשתייר שלא יצא כולה לפי ששהה לצאת נעשה כלובן ביצה המוזרת ופריך ליה רבא מעובד כוכבים

שראה קרי ונתגייר דליכא חולשא דבלא נזקק איירי מתניתין דהכא ואפ"ה אין תולין לומר שזהו קרי ולא זוב א"ל אין לך חולי גדול מזה שדואג בקבלת המצות ומחמת כך בא לו הזיבות והא דמטמא בזיבה היינו בראייה ראשונה דמטמאה באונס כדאמר רב הונא פרק בנות כותים (נדה דף לה.) ומצטרפת לשניה הבאה לאחר שפסק מדאגה ושיטה זו כלשון ראשון והשתא לא נדחו דברי רב אדא בר אהבה ורב פפא והא דמסיק אלא תנאי היא רבא הוא דמסיק הכי דקסבר טעמא דמתני' דהכא כמו שפירשתי בלשון שני וצ"ל דקרא דספרי אסמכתא בעלמא ומייתי תנא דתניא ש"ז של זב מטמא במשא כל מעת לעת ר' יוסי אומר יומו וקמפלגי בדשמואל דשמואל רמי כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה (דברים כ"ג:י"א) וכתיב (שם) לפנות ערב ירחץ במים מאן דאמר מעת לעת דייק מלפנות ערב ואידך מקרה לילה כתיב והשתא הנך קראי קשו אהדדי דמקרה לילה משמע דאינו טמא אלא יומו והכי משמע קרא לא יהיה טהור מקרה לילה שכל הלילה מושכת טומאת המקרה וכתיב לפנות ערב דעד שיפנה כל היום דהיינו מעת לעת טומאתו נמשכת אלא ודאי טומאה אחריתי אתא לרבויי כגון קרי הבא מחמת דוחק הזוב שיטמא בזוב דמאן דאמר יומו דייק מיתורא דלילה שכל קריו שביום הזיבה דינו כזב לטמא במשא ולפנות ערב אורחיה דקרא ומאן דאמר מעת לעת דייק מלפנות ערב ולילה אורחיה דקרא והא דדריש ליה בנזיר (דף סו.) לראה זיבה ואחר כך ראה קרי ובספרי דריש ליה לראה קרי ואח"כ זיבה ההיא דספרי אסמכתא בעלמא א"נ תרתי שמעת מינה:

הרואה דם. כלומר מטמא למפרע מעת לעת כדתנן בריש נדה (דף ב.) ואיידי דאיירי במעת לעת קחשיב כל הני דמעת לעת וכן המקשה בימי זיבה דאמרינן דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואם שהתה מעת לעת וילדה לא תלינן דם קושי בדם לידה וסתמא כר"א דפרק בנות כותים (נדה דף לו:) וכן יום או יומים דכתיב במכה עבדו שיעורו מעת לעת וכן כלב דקיימא לן שאין עושה עיכול כל שלשה ימים כדתנן במסכת אהלות פרק י"א שיעורם מעת לעת והוא שיהא כברייתו שלא ישתנה ועוד איכא טובא ששיעורם מעת לעת ותנא ושייר כי ההיא דתנן בפרק כל הגט (גיטין דף לא:) ואם אבדו הרי זה חושש מעת לעת גבי מניח פירות להיות מפריש עליהן תרומות ומעשרות וכי ההיא דתנן בפ' אלו טריפות (חולין דף נו.) דרסה וטרפה בכותל או שרצצתה בהמה ומפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה:

משנה ד

מטמא את המשכב. והוא הדין למושב:

נתלה. כי ההיא דשבת בריש ר"ע (שבת דף פג.) הזב בכף מאזנים ומשכבות ומושבות בכף שניה כרעו הן טמאין דהשתא הזב נתלה וכאילו יושב עליהן ונתלה דמשכב האדם דסיפא שהטהור בכף מאזנים ומשכב הטמא בכף שניה וכרע המשכב לטמא בגדים ה"ה כל כלים שנוגע בהן עד שלא פירש חוץ מאדם וכלי חרס כדפרישית בריש מסכת כלים:
במגע ובמשא. אם נגע במשכב הטמא או שנשאו:

פרק ג

משנה א

אסדה. כמו אסדא דתנן בכרק תפלת השחר (דף כח:) היה יושב בספינה או באסדא ופי' בערוך משימין עצים שתי וערב על המים עד שיעשה מגדל ועולין עליו בעלי המלחמה וי"א כשיש להם עצים גדולים ולא יחזיקום הספינות יאסרו אותם חבילות גדולות וישימו נס עליהם ויוליכום ברוח עד המחוז כמו דובר ורפסד כדכתיב (מ"א ה) ואני אשימם דוברות בים. ירושלמי האי אסדא היא אסכריא היא רפסודות ונביאם לך רפסודות על ים יפו:
אע"פ שאין בגדיהן נוגעין. שאין בגדי הטהור נוגעין בבגדי הזב מ"מ טמאים מדרס שהספינה קטנה דומיא דאסדא ומתמוטטים ופעמים מכריע הטהור ובגדיו כי ההיא דפרק ר"ע (שבת דף פג.) דכרעו הן טמאין וכן רכבו ע"ג בהמה נכפפת הבהמה ולא שנא כחה רע ולא שנא כחה יפה דלא מפליג כדמפליג באילן ובסוכה אע"ג דאשכחן בפי"ח דאהלות במהלך בבית הפרס על גבי בהמה בין כחה רע ליפה הכא לא שנא דכל בהמה נכפפת קצת תחת הרוכב אבל מה שבהמה מסטת ברגליה אין ניסט מחמת הרוכב אלא א"כ כחה רע:
גשיש של מטה. פי' בערוך כל מטה של פרקים ומתפרקות זו מזו יש לה כמין עצים ארוכים שהם מדבקין אותה ונגששת זו עם זו ושם אותם עצים המגישין ומדביקין אותה נקראים גשישין:
שהן מחגירין. אכולהו קאי דמתוך שהן מחגירין נשען הזב על הטהור והטהור על הזב וכן אילן שכחו רע או סוכה דהיינו ענף אילן שכחו רע אפילו עומדת הסוכה באילן שכחו יפה נכפפין תחתיהן וכבד העליון על התחתון ונשען עליו ובין זב שנשען על הטהור ובין טהור שנשען על הזב טמא ובפ' המקבל (בבא מציעא קה: ע"ש) אמרינן היכי דמי אילן שכחו רע אמר ריש לקיש אמרי דבי רבי ינאי כל שאין בעיקרו לחוק רובע הקב היכי דמי סוכה שכחה רע כל שנחבית בחזיונה שהאוחז בה טומנה בכפו:

שאינו קבוע במסמר. כל הני חד טעמא דמתוך כך נכפפין וכן כל הני דחשיב שאינן עשויין בטיט:

משנה ב

מגיפים. סוגרים את הדלת או פותחים:

וחכמים אומרים. אין בו טומאה עד שיהא זה מושך לסגור וזה מושך לפתוח שאין מניחין זה לזה:

עד שיהא טהור מעלה את הטמא. אבל טמא מעלה את הטהור טהור וטעמא לא איתפרש ושמא לענין בגדיו טמאים מדרס איירי דטהור מעלה את הטמא כובד הטמא על הטהור ונשען עליו ובגדיו טמאין מדרס אבל טמא מעלה את הטהור אין משענת הטמא על הטהור ואין בגדי טהור טמאין מדרס:

מפשילין. גודלין ואפילו שניהם מצד אחד:

זה מושך הילך. שזה עומד למזרח ומושך אליו וזה עומד למערב ומושך אליו:

בין בעומדים. יש דברים נארגים מעומד ויש מיושב והטמא והטהור אורגים ביחד או טוחנין:

פורקין. משאוי טמא דשמא מתוך כובד המשא נשען זב על הטהור ונמצא טהור מסיטו או טהור ניסט עליו דכתיב (ויקרא ט"ו:י') במרכב הזב והנושא אותם וכל שכן זב עצמו:

וכולן. אפי' משאן כבד:

טהורין לבני הכנסת. אוכלי חוליהן בטהרה שאין זה היסט גמור וכל שכן שספק הוא:

וטמאים לתרומה. מדרבנן ואפילו בספק ויש ספרים דגרסי משאן קל טהורים לבני הכנסת ולא גרסי וכולם והא דקרי הכא בני הכנסת לאוכלי חוליהן בטהרה ובפרק כל פסולי המוקדשין בבכורות (דף לו:) גבי בכור שיש לו מום מובהק דהתרתו על פי שלשה בני הכנסת כלומר הדיוטות שאינם מומחין אין להקפיד על כך דהכא נמי קרו להו בני הכנסת לפי שאינם אוכלי תרומה:

משנה ג

הני תרי בבי קתני לענין טהרה:

טמא. היינו זב:

הרי הטמא טפל. שכן דרך המכה את חבירו אם היה חבירו נמשך היה המכה נופל לכך נחשב המכה דהיינו הזב כנשען על הטהור ודבר תימה דמהאי טעמא נמי טהור המכה את הטמא יהא טמא ובריש קתני טהור ואמאי טהור הא נשען על הזב ותנן בסוף פירקין דלעיל דמשכב מטמא אדם בשבעה דרכים ואי הוה מפרשים דהכא לענין טומאת מדרס

איירי ניחא דטהור המכה את הטמא טהור מטומאת מדרס אבל טמא המכה את הטהור בגדי הטהור טמאין טומאת מדרס וכן משמע בתוספתא דלענין בגדים תנן:

תני"א בתוספת"א [פ"ד] טמא מכה את הטהור וטהור מכה את הטמא בגדי טהור טמאין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים טהור מכה את הטמא בגדי טהור טהורים טמא מכה את הטהור שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל בגדי טהור טמאים רבי שמעון אומר תוקעו טמא רותקו טהור רבי יהודה אומר טטרגין ששני ראשיה נוגעין בארץ ואמצעיתה רופפת והטמא והטהור יושבין עליה בגדי טהור טהורים וחכמים אומרים עד שיהא זה מגיף וזה פותח ועד שיהא הטהור מעלה את הטמא ור' שמעון מטהר ומודה ר' שמעון בשנים שהיו טוחנין ברחיים של חמור או ברחיים של יד פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאן כבד בגדי הטהור טמאין. פי' וחכמים אומרים טהור מכה את הטמא ומתני' רבנן היא. תוקעו המכה בכח כמו ההוא גברא דתקע ליה לחבריה בריש שור שנגח ארבעה וחמשה (דף לו:). רותקו מכה ברפיון מלשון ורתוקות וכמו (יחזקאל ז) עשה הרתוק. טטרגין כמין נסר הוא. זה מגיף וזה פותח היינו כדתנן לעיל. ברחיים של חמור או ברחיים של יד ומתני' דקתני לעיל אלא של יד לאו דוקא:

פרק ד

משנה א

כפה שבראשה. לרבותא נקטיה דאפילו כפה שבראש הטהורה נחשב כיושבת עליו אע"פ שאינה יושבת עליו וכן כלים שבראש הנס נמי נקט לרבותא דאף על פי שהם בגובה שלא במקום דריסה אפי' הכי טמאין מדרס ובספינה קטנה ובמטה מחגרת כדתנן בריש פירקין דלעיל והוא הדין זב וטהור:

בזמן שמשאם כבד טמאים מדרס. בגדים שבעריבה שנשענין זה על זה:

משאם קל טהורין. הבגדים מטומאת מדרס ואע"פ שהעריבה טמאה מגע זב אפשר דבגדים שבה טהורין לגמרי דאין מגע הזב מטמא בגדים ונהי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים כל זמן שלא פירש כלי הנוגע בזב אינו מטמא בגדים אפילו בעוד שלא פירש ובהדיא תניא בת"כ ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו (ויקרא ט"ו:ה') איש הנוגע במשכב מטמא בגדים ואין משכב הנוגע במשכב מטמא בגדים:

כסוסטרא. כמו גזוזוטרא דתנן במסכת שבת בפרק הזורק (**שבת דף צו.**):

טהור. הככר אע"פ שנפל מחמת היקש לא חשיב ליה כהיסט ומשום דכחה של כסוסטרא יפה כדמחלק בסיפא וכאן לא חילק משום דכולהו כחן יפה:

תניא בתוספתא [פ"ד ע"ש] שלשה דברים ר' אלעזר חסמא מטמא משום ר' יהושע וחכמים מטהרין נדה שישבה עם הטהורה במטה כפה שבראשם ר' אלעזר חסמא מטמא משום ר' יהושע וחכמים מטהרין נוטלת עריבה מלאה בגדים בזמן שמשאה כבד ר' אלעזר חסמא מטמא משום ר' יהושע וחכמים מטהרין פי' שלשה דברים אע"ג דלא מפרש אלא שנים איכא נמי ישבה בספינה דמתני' דפליגי בה וסתמא כר' יהושע:

משנה ב

מריש. קורה שבונין בבירה:

מלבן. של חלונות:

ים. של בית הבד:

איצטרובלין. של רחיים:

חמור של רחיים שליד. בנין של עצים שהרחיים של יד מונחים עליהם קרוי חמור:

קורת הבלנים. קורה גדולה שיושב עליה בעל המרחץ וכל הני אם הקיש עליהן הזב ונפל ככר של תרומה טהור דכחן יפה ולא חשיב היסט:

משנה ג

משוט. בפ' המוכר את הספינה (בבא בתרא דף עג.) אמרינן דהיינו שמנהיגין בהן הספינה:

קלת. שסביב רחים התחתונה:

על אילן שכחו יפה. כלומר שהסוכה שכחה רע עומדת באילן שכחו יפה ואית דגרסי הכא ובפרקין דלעיל באילן ולא גרסינן על:

מטהרין באלו. אשידה תיבה ומגדל קאי ולכך תננהו תנא קמא לחודייהו:

תני"א בתוספת"א (פ"ד) זב שהקיש על אילן שכחו רע ועל סוכה שכחה רע ונפלו ממנו פגין או סוכות ועליהן משקה טופח טמאין הקיש על גבי תנור ונפל הימנו ככר של תרומה טהור ואם היה חרס מדובק בו טמא על הנגר ועל הקורה על הדלת טמאין על השידה על התיבה על המגדל בזמן שבאין במדה ר' נחמיה ור' שמעון מטהרין ואם היו נסטין טמאין זה הכלל כל שהוא מכח הסטה טמא מכח רעדה טהור רבי יהודה אומר על קורת בית הבד בזמן שהיא נפרצת טהורה רבי יוסי אומר אף על קורת הבלנין בזמן שהיא מפקפקת אם אינה נשמטת טהורה. פי' על השידה על התיבה על המגדל הך ברייתא מייתי בפ' בכל מערבין (עירובין דף לה.) ולא מתני' דקאמר התם מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר כלי הוא ומר סבר אהל הוא אמר אביי ותסברא והתניא אהל וניסט טמא כלי ואינו ניסט טהור וקתני סיפא ואם היו נסטין טמאין והיינו ברייתא דמתני'

לא קתני הכי ומסיק דברעדה מחמת כחו עסקינן ובהא פליגי דמר סבר הוי היסט ומר סבר לא הוי היסט כלומר אהל וניסט שנתקו ממושבו משהו. רעדה שנתנענע ולא ניתק ממושבו כלל. ברעדה מחמת כחו שטפח ברגליו בארץ ומחמת ניענוע הקרקע ניסט הכלי אע"פ שנעקר מן הארץ טהור לר' נחמיה מאחר דלא בא היסט זה אלא מחמת רעדת הקרקע והיינו דקתני זה הכלל מכח היסט שניסט הדבר שהכה בו ומחמת כך ניסט גם מה שעליו טמא. מכח רעדה דאותו דבר שהכה בו נענע אך לא זז ממקומו טהור מה שעליו אע"פ שניסט מה שעליו והך שידה דבאה במדה דהיינו שמחזקת מ' סאה היא עצמה ודאי לא מקבלת טומאה ולענין מה שבתוכה פליגי כשהכה בשידה עצמה ונפל ממנה ככר של תרומה והשידה נרעדת ולא זזה ממקומה וכן במכה בקרקע ומרעדת הקרקע ניסט ככר ואוכלין שעליה. נפרצת מתחזקת ואינה זזה ממקומה מלשון (בראשית ל"ח:כ"ט) מה פרצת עליך פרץ. מפקפקת מלשון מפקפק דפרק קמא דסוכה (דף טו.) כלומר מתנענעת ואינה נשמטת שאינה זזה ממקומה טהורה:

משנה ד

פונדיות. מלשון פונדיא או פסיקיא (פסחים דף יא.):

לארכן. ששכב ארכו לארכן:

טמאין. שעל כל אחד ואחד נשען רובו פעמים על זה פעמים על זה:

לרחבן. ששוכב אורכו לרחבן ולכך טהורין דאין רובו נשען על אחד מהן ואין טמא משכב ומושב לעולם עד שישען רובו עליו כדתנן בפירקין ובתורת כהנים דריש לה מדכתיב (ויקרא טו) אם על המשכב הוא עד שינשא רובו עליו:

ישן. לרחבן ספק נתהפך לארכן טמאין:

כסיות. לשון רבים וכסא לשון יחיד:

שתחת הגוף. לפי שרובו נישא עליו והאחרים טמאים מגע הזב אבל אין להם תורת משכב ומושב להיות אב הטומאה לטמא אדם וכלים:

אם רחוקים זה מזה טהורים. לפי שאין רובו נישא לא על זה ולא על זה:

תני"א בתוספת"א (פ"ד) זב שהיה מוטל על חמשה כסיות לרחבן כולן טהורין שאין אחד מהן נושא את רובו ואם היה אמצעי גבוה טמא מפני שרובו נישא עליו:

משנה ה

כולן טמאות. דמרבי בתורת כהנים אפילו עשר מצעות זו על גב זו:

הזב בכף מאזנים. בפרק ר' עקיבא (שבת דף פג.) מייתי לה:

כרע הזב טהורין. מדין משכב אבל טמאין במשא הזב:

ביחידי. משכב אחד:
במרובים. משכבות הרבה בכף מאזנים דכי כרעו הן אין רובו נישא על אחד מהן:

משנה ו

טמאין. בין שכרע הזב בין שכרעו אוכלין ומשקין איירי כדמוכח בתוספתא:
ובמת הכל טהור. בין משכב ומושב בין אוכלין ומשקין בין שכרע המת בין שכרעו אוכלין ומשקין דכל טומאות המסיטות טהורות חוץ מהיסטו של זב כדתניא בשבת פרק אמר רבי עקיבא(שם:) ואם כרעו הן נמי טהורין דכל שהמת נישא עליו כגון בכף מאזנים לבד מאהל טהור:
חוץ מן האדם. דבזמן שמכריע את המת טמא מפני שמסיטו כדאמרינן בפרק בתרא דנדה (דף סט:) אטו מת מי לא מטמא במשא:
מדף. לשון טומאה קלה כדאמרינן בפרק קמא דנדה (דף ד:) כדכתיב קול עלה נדף:
מה שאין המת מטמא. דמתחתיו אפילו תהא טומאה בוקעת ויורדת מכל מקום אין משכב ומושב שחחתיו מטמא אדם לטמא בגדים אבל על גביו מדף קשה דמת נמי קא מטמא לטמא אוכלין ומשקין דהא טומאה בוקעת ועולה ויש לפרש כגון עלייה מפסקת דאם המת בעלייה ומשכבות ומושבות בבית עד שמי קורה הנסרים נכפפין מכובד המת ומכבידין על המשכבות או שהמת בבית סמוך לשמי קורה והמשכבות בעלייה ונכפפין הנסרים של עלייה מכובד המשכבות ומכבידין על המת כי האי גוונא בזב טמא מתחתיו לטמא אדם לטמא בגדים ועל גביו לטמא אוכלין ומשקין ובמת בין מתחתיו בין מעל גביו טהור אי נמי כגון אבן גדולה או נסר גדול שהמת מצד אחד והמשכב מצד אחר זה שלא כנגד זה:
תני"א בתוספת"א (ספ"ד) הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו אם היה הזב כורע מטמאין אחד ופוסלין אחד אם היו מכריעין הזב מטמאין שנים ופוסלין אחד ובאדם בין שהוא מכריע את הזב בין שהזב מכריעו מטמא אחד ופוסל אחד הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקים כנגדו אע"פ שאין מרוחקים מן הארץ אלא כל שהן נותנין עליהן חומרי נושא וחומרי נישא. פי' הזב כורע הוו להו משכב עליונות של זב ראשון בעלמא ואין מטמא אלא אוכלין ומשקין ועושין שני ושלישי בתרומה והיינו מטמא אחד ופוסל אחד אבל כשמכריעין את הזב נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכלים כדין משכב ומושב ועושין ראשון ושני ושלישי בתרומה והיינו מטמא שנים ופוסל אחד ופעמים דמשכחת לה טובא דהא משכב ומושב מטמא אדם לטמא בגדים אלא דהתם בלא פירש והכא בפירש כדתנן בפרק בתרא. שאין מרוחקין מן הארץ אלא כל שהוא כלומר שהאחד יושב

בארץ והאחר מרוחק מן הארץ כל שהוא נמצא שהיושב בארץ מכריעו אע"פ שאם חוזר ומגביה עוד המאזנים מן הארץ היו שניהם מתרחקין מן הארץ זה משהו אחד וזה שני משהויין אי נמי במכריע איירי דכשאוכלין ומשקין מכריעין את הזב ומרוחקים מן הארץ כל שהוא חשובין כנישאים ע"ג הזב משום דאם לא היה זב בכף שניה היו מכריעין עדיין יותר אבל כשיושבין על הארץ ממש אין חשובין כנישאים. חומרי נושא את הזב וחומרי נישא על הזב לענין אוכלין ומשקין נישא חמור כדמשמע בתוספתא ולענין משכב ומושב נושא חמור:

עו"ד תני"א בתוספת"א (רפ"ה) החמירה תורה באוכלין ומשקין ומדף שעל גבי הזב מאוכלין ומשקין ומדף שתחת הזב במשכב ומושב שתחת הזב מאדם שתחת הזב באדם בין מתחת הזב בין מעל הזב ממשכב ומושב שעל הזב. פי' באוכלין ומשקין ומדף שעל הזב שהאוכלין בתוך הכלי והוא המדף דאם על הזב הם נעשו כנוגעין בזב להיות ראשונים לטמא אחד ולפסול אחד אבל אי קיימי תחת הזב הרי אוכלין שבתוך הכלי שניים ופוסלין אחד. משכב ומושב שתחת הזב כזב עצמו אבל אדם שתחת הזב אינו כזב עצמו. אדם בין מתחת הזב בין מעל לזב מטמא בגדים אבל משכב ומושב שעל הזב אין מטמאין בגדים אלא אוכלין ומשקין כדאמרינן בפרק בנות כותים (נדה דף לב:) דעליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין:

תני"א בתור"ת כהני"ם וכל כלי עץ ישטף במים אמר ר"ש וכי מה בא זה ללמדנו אם ללמד שיטמא כלי שטף במגע והלא כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנוגע בו מטמא בגדים וכלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע אם כן למה נאמר כלי עץ ישטף במים אלא לאוכלין ומשקין וכלי שעל גבי הזב. פירוש אוכלין ומשקין שבתוך כלי שעל גבי הזב שרואין אותן כאילו הן נוגעין בזב והיינו דקתני בתוספתא החמירה תורה:

עו"ד תני"א בתוספת"א(רפ"ג) חומר בזב שאין בזבה ובזבה שאין בזב שהזב טעון ביאת מים חיים והזבה אינה טעונה ביאת מים חיים זב מטמא בזיבה בן יומו והזבה לעשרה ימים זב אם ראה שלש ראיות לשלשה ימים מיטמא בהן וזבה פעמים שהיא רואה שלש ראיות לשלשה ימים ואינה מטמאה בהן זב אין הימים שלו עומדין לפניו מה שאין כן בזבה זב נזקק לספירת שבעה בשתי ראיות מה שאין כן בזבה זב אין מינו סותרו מה שאין כן בזבה זב מיטמא בלובן מה שאין כן בזבה. חומר בזבה שהזבה מטמאה משכב ומושב בראייה כל שהוא ומטמאה את בועלה ומטמאה מעת לעת ומטמאה בפנים כבחוץ ומטמאה באונסין ומטמאה באודם מה שאין כן בזב. חומר בזב שאין בטמא מת

ובטמא מת שאין בזב שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם לטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא אוכלין ומשקין זובו ורוקו ומימי רגליו מטמאין טומאה חמורה ומטמא כלי שטף במגע וכלי חרס בהיסט וחייב בקרבן וטעון ביאת מים חיים משא"כ בטמא מת חומר בטמא מת שהטמא מת טעון הזאת שלישי ושביעי מה שאין כן בזב. חומר בזב שאין במצורע ובמצורע שאין בזב שהזב טעון ביאת מים חיים מה שאין כן במצורע חומר במצורע שהמצורע מטמא בביאה וטעון הזאת מים חיים מה שאין כן בזב חומר בזבה שאין במצורעת ובמצורעת שאין בזבה שהזבה מטמאה את בועלה מה שאין כן במצורעת חומר במצורעת שהמצורעת מטמאה בביאה וטעונה הזאת מים חיים מה שאין כן בזבה.

פי' זב מטמא בזיבה בן יומו דמיטמא בראייה וביום שנולד יכול לראות שלש ראיות ובפרק יוצא דופן (נדה דף מד.) מרבינן לזיבה אפילו בן יומו אבל תינוקת אינה יכולה להיות זבה בפחות מעשרה ימים ללידתה דאינה מטמאה בראיות כבימים וצריכה שבעה לנדה ושלשה לזיבה הרי עשרה. שלש ראיות לשלשה ימים זב נמי מטמא בימים כדאיתא בפרק כיצד הרגל (דף כד:). ואינה מיטמאה בהן כגון בימי טוהר שלשים ושלשה לזכר וששים וששה לנקבה. אין ימים שלו עומדין לפניו לעכבו מלהיות זב אבל זבה יש ימים מעכבין עליה כגון ימי נדה. בשתי ראיות כדאמרינן מנה הכתוב שתים וקרא טמא אבל זבה בשתי ראיות אינה אלא שומרת יום. אין מינו סותרו כל שבעה כגון זב שמנה שבעה נקיים וראה קרי אין סותר אלא יומו אע"ג דאיכא צחצוחי זיבה כדאיתא בפרק המפלת (נדה דף כב.) אבל זבה מינה סותרת כל שבעה לעולם ויש מפרשים אין מינו סותרו דאם ראה שתי ראיות ושלישי' באונס אין זו השלישי סותרת את הזיבות אלא זב גמור הוי אבל אשה שראתה שני ימים בשופי וקשתה בשלישי וילדה אינה זבה ופי' זה לא יתכן כלל מפני כמה קושיות. זב מטמא בלובן ולא אשה. בראייה כל שהוא אבל זב בראייה ראשונה כבעל קרי. ומטמאה את בועלה אבל זב אינו מטמא את מה שבועל כדדרשינן בתורת כהנים. ומטמאה מעת לעת לקדש או לתרומה ופלוגתא היא בפ"ק דנדה (דף ו:). בפנים כבחוץ כדתנן בפרק יוצא דופן (נדה דף מ.) כל הנשים מטמאות בבית החיצון אבל זב ובעל קרי עד שתצא טומאתן לחוץ והתם דריש לה מקראי. ומטמא כלי שטף במגע כלומר שהזב מטמא אדם לטמא בגדים וכלי שטף במגע כדקתני בברייתא דתורת כהנים דלעיל אבל טמא מת אין מטמא אדם לטמא בגדים וכלי שטף במגע דהנוגע בו אינו אלא כנוגע בשרץ דהוא טמא ובגדיו טהורין ואע"פ שלשון הברייתא חסר מצינו כיוצא בה בתורת כהנים גבי נדה דתניא כל הנוגע בה יטמא יכול לא יהא הנוגע בה מטמא בגדים במגע הא אם מטמאה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים היא עצמה

לא תטמא בגדים במגע והיינו פירושה היא עצמה לא תטמא אדם לטמא בגדים בעת מגעה. כלי שטף במגע כדי נסבה דטמא מת נמי מטמא כלי שטף ואגב כלי חרס בהיסט נקטיה. וכלי חרס בהיסט כלומר זב מטמא כלי חרס בהיסט ואין טמא מת מטמא כלי חרס בהיסט כדתניא בפ' אמר ר"ע (שבת דף פג:) כל הטומאות המסיטות טהורות חוץ מהיסטו של זב שלא מצינו לו בכל התורה כולה ושאר כל הברייתא פשוטה ואיכא טובא חומר בזה מבזה ובזה מבזה דתניא בתוספתא דכלים ועוד איכא טובא דלא תני לא הכא ולא התם כדפרישית בפ"ק דכלים:

משנה ז

שאינה יכולה לעמוד על שלש. וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול כל חד וחד כוליה מעשה עביד והא איכא רובו נישא עליו:

ורבי שמעון מטהר. ר' שמעון לטעמיה דאמר בפרק המצניע (שבת דף צב:) לענין שבת זה אינו יכול וזה אינו יכול אינו אלא כמסייעו ופטור ויש מפרשים משום דרבי שמעון בעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה כלומר רובו של זב מכביד על כל אחד ואחד:

היה רכוב על גבי בהמה. בעומדת איירי דאי במהלכת כל שעה האחת נעקרה ועומדת על שלש וטמא מה שתחתיה שאינה יכולה לעמוד על שתים:

שיכולה לעמוד על שלש. הילכך כל חד וחד הוה ליה רביעי ואינו אלא כמסייע וסתמא כר' יהודה דאמר בפרק המצניע (שם) זה יכול וזה אינו יכול הוה ליה כמסייע ואין בו ממש אבל טלית אחת תחת שתים אינה יכולה לעמוד על שתים:

ר' יוסי אומר. לאו אטלית אחת תחת שתים קאי דהדבר ידוע שאין סוס וחמור יכולין לעמוד לא על שתי ידים ולא על שתי רגלים אלא אארבע טליות תחת ארבע רגלי בהמה קאי:

הסוס מטמא ברגליו. אם זב רוכב עליו וטלית תחת (ארבע) רגליו של סוס טמאה אבל תחת ידיו טהורה שאין משענתו על ידיו והגירסא הפוכה בפ' המצניע שכתוב שם בכל הספרים הסוס מטמא בידיו וחמור ברגליו שמשענת הסוס על ידיו ומשענת החמור על רגליו ובפירוש ר"ח היא כתובה שם כמו כאן:

כלים שבעקל טמאין. דמשענת הקורה על העקל:

על המכבש של כובס. איכא מכבש של בעלי בתים בפ' ר' אליעזר דתולין (דף קמא.) והכא בשל כובס פליגי ר' נחמיה ורבנן:

תני"א בתוספת"א (ספ"ד ע"ש) ישב על גבי קתנו כלים שבעקל טמאין ע"ג מכבש של כובס בזמן שטעון אבנים כלים שתחתיו טהורין ור' נחמיה מטמא בזמן שחוזר בכלים

כלים שתחתיו טמאים. פי' קתנו אחד מכלי הבד שמשענתו על העקל. בזמן שטעון אבנים במתני' לא קתני טעון אבנים ופליגי ר' נחמיה ורבנן. בזמן שחוזר אית דגרסי עלה כלים שתחתיו טהורין ור' נחמיה מטמא ולא פליג ר' נחמיה אטעון אבנים ברישא:

פרק ה

משנה א

וכלי שטף במגע. דכי היכי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים בשעת מגעו כך מטמא כל כלים בשעת מגעו חוץ מאדם וכלי חרס כדתניא בתורת כהנים גבי משכב מנין לעשות שאר כלים כבגדים תלמוד לומר (ויקרא טו) וטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס תלמוד לומר בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס ודוקא בשעת מגעו אבל פירש לא כדתניא נמי בתורת כהנים ואיש אשר יגע במשכבו (שם) בשעת מגעו מטמא בגדים פירש אינו מטמא בגדים:

אבל לא במשא. אם בשעת מגעו בזב נשא בגדים ולא נגע בהן טהורין:

כל המטמא בגדים בשעת מגעו. כגון נוגע בזב ובזבה ויולדת ובמעייניותיהן במשכבן ובמושבן מטמא אוכלין להיות תחלה דנחשב כאב הטומאה בשעת מגעו כיון דמטמא בגדים והידים להיות שניות אבל גופו טהור כדקתני סיפא דאין מטמא אדם וכלי חרס:

מטמא את המשקין להיות תחלה. דאפילו שני מטמא משקין להיות תחלה:

והאוכלין והידים להיות שניות. דכיון דפירש ולא מטמא בגדים אינו אלא ראשון בעלמא:

תניא בתוספתא (פ"ה) כלים הנוגעים בזב וזבה ונדה ויולדת ומצורע ומשכב ומושב מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופוסלין אחד והנוגע נושא ומסיט ומשום הנושא אין להם בזובו של זב וברוקו ושכבת זרעו ובמימי רגליו ובדם הנדה מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופוסלין אחד והנוגע משום הנישא נושא ומסיט אין בהם אין לך דבר שאין בו רוח חיים מטמא בהיסט שאין מטמא בהיסט אלא דבר שיש בו רוח חיים. פי' כלים הנוגעים בזב דוקא נוגעים אבל נושאים ומסיטים בלא נגיעה לא כיון שאינם בני משכב כדקתני סיפא דאין היסט לדבר שאין בו רוח חיים. מטמאין שנים ופוסלין אחד דבשעת מגעו חשובין הכלים כאב הטומאה לגבי אוכלין ומשקין ועושין ראשון שני ושלישי אע"פ שאין חשובין כאב הטומאה לגבי כלים אחרים ואדם אפילו בשעת מגעו כדפרישית לעיל בריש פרק רביעי מתוך מתני' דעריבה מליאה בגדים והא דתנן בסוף פירקין דלעיל זה הכלל כל הנוגע באחד מכל האבות שבתורה

מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם ההוא כללא מדאורייתא דאילו מדרבנן כלים כאדם לאוכלין ומשקין והא דקתני מתניתין כלל אמר ר' יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אוכלים להיות תחלה לאו למידק הא אינו מטמא בגדים בשעת מגעו אינו מטמא אוכלין להיות תחלה דהא איכא כלים דאין מטמאין בגדים בשעת מגען ומטמאין אוכלים להיות תחלה אלא כוליה כללא משום סיפא נקטיה א"נ כל אדם קאמר ולמעוטי אדם הנוגע בשרץ ובנבילה דאין מטמאין בגדים בשעת מגען כדתנן בריש מסכת כלים ואין מטמאין אוכלים להיות תחלה. פרשו הכלים מנגיעתם אינם אלא ראשונים אף לאוכלין ועושין שני ושלישי בתרומה והיינו מטמאין אחד ופוסלין אחד. והנוגע נושא ומסיט כלומר ואדם הנוגע בזב או נושאו או מסיטו דינו ככלים הנוגעים בזב דבשעת מגעו מטמא שנים ופוסל אחד או בשעת משאו והסיטו ואם פירש מטמא אחד ופוסל אחד. ומשום הנושא אין להם כלומר משום נושא האוכלין אין להם דאדם נמי אם בשעה שמסיט את הזב או נוגע נושא את האוכלין לא נטמאו מאחר שלא נגע בהן כדקתני במתניתין אבל לא במשא והא דקתני אין להם לשון רבים משום דאנוגע ואנושא ומסיט את הזב קאי. בזובו של זב הך סיפא דומיא דרישא דמעיקרא אייריבכלים הנוגעים בזובו של זב וחביריו והדר אייריבאדם הנוגע בהן והיינו דקתני בסיפא והנוגע כלומר ואדם הנוגע. משום הנישא נושא ומסיט אין בהן כלומר אם נישא על גבי זובו של זב וחביריו לא נטמא כיון שלא נגע כדקתני סיפא דאין היסט לדבר שאין בו רוח חיים וכמו כן אין בו משום נושא ומסיט את האוכלין ואפי' אם בשעה שנגע בהן נשא או הסיט את האוכלין לא נטמאו והא דנקט בהן לשון רבים אגב רישא נקטי' והא דתני משכב ומושב גבי זב וזבה משום דשוין לטמא הנושאם משא"כ בזובו של זב וחביריו כדמוכח לקמן. אלא א"כ הסיט רוח חיים בין ליטמא בין לטמא אין מועיל היסט אלא לדבר שיש בו רוח חיים:

משנה ב

כל הנישא על גבי הזב. עליונו של זב דכתיב (ויקרא ט"ו:י') בכל אשר יהיה תחתיו ואמרינן בפרק בנות כותים (נדה דף לג.) מאי תחתיו אי נימא תחתיו דזב היינו משכב אלא בכל אשר יהיה הזב תחתיו דהיינו עליונו של זב וצריך לומר דעליונו נוהג בכל דבר אפילו במידי דאין רגילות להיות עליו דלהוי כל דווקא ולא הוי כעין תחתונו דאין נוהג אלא במידי דחזי ליה ואי מיירי האי נישא בהיסט ניחא דהוי בכל דבר:

וכל שהזב נישא עליו טהור. כי ההיא דתניא לעיל דאין היסט אלא לדבר שיש בו רוח חיים:

חוץ מן הראוי למשכב ומושב. אבל שאין ראוי למשכב טהור כדאמרינן בפרק חומר בקדש (דף כג:) יכול כפה סאה וישב עליה יהא טמא ת"ל והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו ובריש בכל מערבין דייקינן מהכא דאין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא נמי מרכב:

נדבך. שורת בנין החומה כדכתיב (עזרא ו':ד') נדבכין די אבן גלל:

הטהור מלמעלה. על הנדבך ומכביד על אצבעו של זב דהשתא הוי נישא על גבי הזב ונחשב אב הטומאה דמטמא בגדים כדפרישית לעיל ולפיכך מטמא שנים ופוסל אחד דעושה ראשון ושני ושלישי בתרומה:

פירש. שירד הטהור מן הנדבך:

מטמא אחד ופוסל אחד. דאין הטהור אלא ראשון מכיון שפירש דתו לא מטמא בגדים ועושה שני ושלישי בתרומה:

הטמא מלמעלה. על הנדבך:

והטהור מלמטה. אצבעו תחת הנדבך ומכביד הטמא עליו הרי הזב נישא עליו ובין שהזב מסיט את הטהור בין שהטהור מסיטו מטמא בגדים לפיכך כולן מטמאין שנים ופוסלין אחד וכולהו דמטמו בגדים ילפינן בק"ו ממשכבו כדפרישית בפ"ק דכלים:

והמדף. כל כלים שאינן משכב ומושב מדף קרי להו:

מלמעלן. של נדבך ואצבע הזב מלמטה אינן אלא ראשון ומטמאין אחד ופוסלין אחד ולאחר שפירשו נמי כך דינם:

פירשו מטמאין שנים ופוסלין אחד. דמשכב ומושב לעולם הם אב הטומאה אע"פ שפרשו:

טהורין. כדאמרן דכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאדם:

משנה ג

מפני שאמרו. משמע דקאי אדלעיל ולעיל לא איירי כלל בנושא ונישא על גבי משכב ועל גבי נבילה ויש לפרש דקאי אטמא למעלה ואוכלין למטה טהורין לפי שהמסיט אין בו רוח חיים אהכי קתני מפני שאמרו גבי משכב דנושא ונישא על גביו טהור כגון כלים ואוכלין:

חוץ מן האדם. שיש בו רוח חיים וגבי נבילה דלא קתני חוץ מן האדם איירי באדם כלומר וכל אדם הנושא ונישא על גבי נבילה טהור חוץ מן המסיט דנושא את הנבילה ולא זז ממקומו גם לא הניעה ממקומה אלא שהונחה על גביו שבא חבירו והניחה עליו טהור עד

שיסיטנה וכן פירש בקונטרס בפ"ק דחולין (דף כ:) גבי מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה וכן צריך לומר בפרק שני דחולין (דף כז:) גבי באיזו תורה שוותה תורה בהמה לעוף בהמה אינה מטמאה בגדים אבית הבליעה ולרבא דאמר בפרק יוצא דופן (נדה דף מב:) מקום נבלת עוף טהור בית הסתרים הוי נהי דבמגע לא מטמא במשא מיהא ליטמא אלא ודאי איכא לאוקומי בשתחב לו חבירו בבית הבליעה ולא זז ממקומו שלא הסיט והא דאמר אביי בפרק יוצא דופן (שם) מנא אמינא לה דבלוע הוי ומייתי מברייתא דממעט נבלת בהמה דלא מטמאה אבית הבליעה רבא הוי משני לה כדפרישית בשלא זז ממקומו ומיהו גבי משכב דקתני חוץ מן האדם ולא קתני חוץ מן המסיט כדקתני גבי נבילה ש"מ דלא בעי היסט וצריך ליתן טעם מ"ש זה מזה הא בתרוייהו והנושא כתיב בהו ושמא משום דאחמיר רחמנא במשכב דאפילו הנוגע מטמא בגדים ואילו גבי נבילה תנן בפ"ק דכלים וחשוכי בגדים במגע:

ר"א אומר אף הנושא. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכד:) מוכח דלאו נושא ממש קאמר אלא כלומר והוא דנישא כמו שאפרש:

חוץ מן המאהיל. (ואי) אפשר להיות נישא ונושא שלא יאהיל כדפרי' בפירקין דלעיל אמתניתין דמה שאין המת מטמא והא דאמרינן בפרק בתרא דנדה (דף סט:) אטו מת מי לא מטמא במשא ואפילו עצם כשעורה תנן בפרק שני דאהלות דמטמא במשא וכן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכד:) כל הנהו בשהסיט אבל נושא ולא זז טהור וא"ת ומאי קשיא ליה בפרק תינוקת (נדה דף סט:) אטו מת מי לא מטמא במשא הא איצטריך להיכא דלא זז ממקומו דאילו גבי זב וזבה טמא דלא גריעי ממשכבם ובמת טהור וי"ל דהיינו דקא משני התם מאי משא אבן מסמא כדכתיב והיתית אבן חדא ושומת על פום גובא דמעיקרא ס"ד דאיירי בסתם משא דמשמע נושא ממקום למקום ומשני מאי משא אבן מסמא שלא עקרו ממקומו מלשון ושומת על פום גובא שלא זזה ממקומה דבזב חי טמא כדפרי' ובמת טהור כיון שלא הסיט ואיירי התם כשאצבע הטהור תחת האבן והמת על גבה זה שלא כנגד זה דליכא לא היסט ולא אהל דמשום זב טמא דמכביד ומשום מת טהור ויש מסמא שהטהור למעלה והטומאה למטה דשני עניינים יש וכולהו לאו דוקא אבן כבידה דכך שוה דף או אפילו נייר מפסיק אלא שיהא משא בלא היסט אבן מסמא מיקרי ובכך מתיישבת ההיא דרבי עקיבא (דף פב:) ובפרק דם הנדה (נדה דף נה.) ועיקר הדבר פירשתי בפ"ק דכלים אמתני' דלמעלה מהן מרכב שמטמא תחת אבן מסמא:

משנה ד

מקצת טמא. כגון אצבעו של זב על הטהור או אצבעו של טהור על הזב או חיבורי טמא כגון שערו של זב על הטהור או שערו של טהור על הזב טמא אף על גב דליכא אלא מיעוט ורבי שמעון מטהר במקצת טהור על הטמא דבעי רובו:

תני"א בתוספת"א [פ"ה] ואלו הן חיבורין השיניים והצפרנים והשיער שלהן ואלו הן מקצתיים ראשי אצבעות ידים ורגלים:

משנה ה

הטמא. רובו של טמא על מיעוטו של משכב נטמא המשכב וכן רובו של טהור על מיעוטו של משכב טמא נטמא הטהור דלא חיישינן במיעוט משכב כיון דרובא דטמא ורובא דטהור יושב עליו דבמיעוטו של משכב טומאה נכנסת ובמיעוטו יוצא כדקתני דעלה קאי נמצאת אתה אומר מקצת הטמא על המשכב כיון דמיעוטו של טמא הוא אע"פ שנשען על כל המשכב טהור כל המשכב עד שינשא עליו רובו של זב כדתנן בפירקין דלעיל וכן טהור על המשכב לא יטמא עד שישען רובו:

מקצת טהור על המשכב. כלומר או מקצת טהור אפילו על משכב טמא טהור עד שישען עליו רובו של טהור:

וכן ככר של תרומה. האי דקתני וכן לאו משום שיהא דינו כיוצא באלו דככר אפילו יהא כולו נשען על כל המשכב טהור או שהמשכב כולו נשען עליו אלא שהנייר דהיינו דבר שאינו מקבל טומאה מפסיק בנתים דלא נגעי בהדדי טהור הככר כדאמרן לעיל דאינו מטמא בהיסט אלא דבר שיש בו רוח חיים:

תניא בתוספתא [שם] רוב טמא על מקצת הטהור או רוב טהור על מקצת הטמא בין בזב בין במשכב טמא מקצת טהור על הטמא ועל מקצתו בזב טמא ובמשכב טהור ר"ש אומר מקצת הטהור על הטמא אף בזב טהור:

תני"א בתור"ת כהני"ם אם על המשכב הוא עד שינשא רובו עליו או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו מכאן אמרו רוב טמא על הטהור או על מקצתו בזב טהור על הטמא או על מקצתו אחד זב ואחד משכב טמא מקצת טמא על הטהור או על מקצתו מקצת טהור על הטמא או על מקצתו בזב טמא במשכב טהור ר"ש אומר אף מקצת טמא על הטהור אף בזב טהור:

משנה ו

הנוגע בזב או בזבה. כל הני שוה משאן למגען דמטמו אדם לטמא בגדים כדפרישית בפ"ק דכלים ולכך חשיבי אב הטומאה כל זמן שלא פירשו מאחר דמטמו בגדים ולכך עושה הנוגע ראשון ושני ושלישי:

אחד הנושא ואחד הנישא. אין מצורע מטמא כלי חרס בהיסט כדאמרינן בפסחים בפרק אלו דברים (פסחים דף סז:) וכן משכב ומושב נמי המסיטים את הטהרה כגון ע"י כף מאזנים לא מטמאו כדתניא במסכת שבת בפ' אמר ר"ע (שבת דף פג:) דכל טומאות המסיטות טהורות חוץ מהיסטו של זב והכא לא מכח היסט דהאי נושא ונישא הוי בלא הסטה כדפרישית לעיל ומדאתרבו לענין אבן מסמא נפקא לן דנושא ונישא בלא הסטה דמסיט ונושא ונישא דהכא היינו אתרי גווני אבן מסמא דפרישית בפ"ק דכלים אבל זובו של זב וחביריו דאימעוט בפרק דם הנדה (נדה דף נה.) מאבן מסמא כדפרישית בפ"ק דכלים משום הכי אמר נוגע ומסיט אין נושא לא ור' אליעזר דאמר הכא אף הנושא לטעמיה דמוקי לה לדרשה אחרינא כדפרישית בפרק קמא דכלים ומתוך סוגיא דפרק העור והרוטב (חולין דף קכד:) הוה משמע דבמילתא אחריתי פליגי גבי הא דאמר עולא שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם אפי' הוליך והביא כל היום כולו טהור מאי טעמא דכתיב נישא וקרינן נושא בעינן נושא והוא דנישא ואמרינן כתנאי אחד הנוגע ואחד המסיט רבי אליעזר אומר אף הנושא אטו נושא לאו מסיט הוא אלא לאו הכי קאמר אחד הנוגע ואחד המסיט בלא נישא ואתא ר' אליעזר למימר והוא דנישא ומאי אף אימא והוא דנישא ולכאורה היינו פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דמתניתין דמייתי התם אבל אי אפשר לומר כן דקרא דעולא גבי נבילה כתיב והכא פליגי בזובו של זב ושכבת זרעו ומימי רגליו דלא שייך בהו והוא דנישא דכמים בעלמא הם ועוד דמטמו בכל שהוא כדתנן בפרק יוצא דופן (נדה דף מ.) אלא היינו פלוגתא דלעיל דפליגי גבי נבילה והא דקשיא ליה אטו נושא לאו מסיט הוא ולא קאמר דפליגי גבי נבילה בנושא ולא מסיט כדפליגי הכא משום דהכא איכא טעמא דמוקי אותם לרבות דמה לטומאה ולא למעט ממשא כדפרישית בפ"ק דכלים אבל גבי נבילה פשיטא ליה דמההוא טעמא דממעטי רבנן נושא בלא מסיט ממעט ליה נמי רבי אליעזר משום הכי פריך אטו אף הנושא דקאמר ר' אליעזר לאו מסיט הוא וכי יטמא נושא בלא מסיט ומסיק כן הוא דנישא קאמר למעוטי שני חצאי זיתים של נבילה שתחבן בקיסם:

משנה ח

הנושא את המרכב. כתיב כבוס בגדי' ולא בנוגע ואין נוגע אלא ראשון בעלמא:

הנושא את הנבילה היינו מסיט כדתנן לעיל דנושא בלא מסיט טהור ונוגע נמי בנבילה אע"פ שהוא טמא כיון דלא מטמא בגדים כדתנן בפ"ק דכלים אין מטמא שנים ופוסל אחד דראשון בעלמא הוא ומטמא אחד ופוסל אחד:

מי חטאת שיש בהם כדי הזייה. מטמאין בגדים במשא אבל לא במגע כדתנן בפ"ק דכלים:

והיא בבית הבליעה. כל זמן שהיא בבית הבליעה מטמאה בגדים וכיון דמטמא בגדים מטמא שנים ופוסל אחד כדפרישית בכולהו:

הכניס ראשו לאויר התנור טהור. הוה מצי למיתני נגע בתנור אלא רבותא אשמועינן דאע"פ שהכניס ראשו וקיימא נבלת עוף טהור עם בית הבליעה שלו הכל באויר התנור אפי' הכי טהור דמחמת האדם לא מיטמא דכל המטמאין בגדים אין מטמאין אדם וכלי חרס כדתנן בריש פירקין ומחמת נבלת העוף לא מיטמא דאין לה טומאה אלא לאדם בבית הבליעה:

הקיאח או בלעה. היינו פירש דמשירדה לבטן אין לה טומאה. וכשהיא בתוך פיו אין לה טומאה דלא יאכל כתיב (ויקרא כב) דהיינו שעת אכילה בבית הבליעה:

תני"א בתוספת"א [פ"ה] הנוגע בצמר נבילה ובנימי מרכב ובמי חטאת שיש בהן כדי הזייה מטמא שנים ופוסל אחד שאי אפשר לנגוע שלא יסיט פירש מטמא אחד ופוסל אחד בקרן נבילה ובעץ של מרכב ובמי חטאת שאין בהן כדי הזייה מטמא אחד ופוסל אחד:

משנה י

ובנבילח ובמרכב. במשא דוקא מטמאין בגדים ולא במגע לפיכך אדם הנוגע בהן אע"פ שלא פירש אינו אלא ראשון ומטמא אחד ופוסל אחד:

כל הנוגע. כגון אוכלים וכלים דאפילו באותם שאדם הנוגע בהן מטמא שנים ופוסל אחד כלים הנוגעים בהן מטמאין א' ופוסלין א' חוץ מאדם דיש מהם דאם נגע בהם או נישא דמטמא שנים ופוסל אחד כי הני דאמרן לעיל אבל פירש אפילו אדם בכולהו כיון דפירש מטמא אחד ופוסל אחד:

משנה יא

בעל קרי כמגע שרץ. אין משנה זו שוה דרישא לטומאתן וסיפא למחנותן כדאיתא בפסחים בפרק אלו דברים (פסחים דף סז:) דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות ושרץ שרי במחנה לויה ואפילו מת עצמו אלא לטומאתן איירי ולאו משום טומאת ערב

איצטריך דהאי טומאת ערב כתיב ביה והאי טומאת ערב כתיב ביה אלא הא קמ"ל דמה שרץ מטמא אף בעל קרי מטמא באונס:

ובועל נדה כטמא מת. לאו לטומאתן איירי דהא מילתא דפשיטא היא דהאי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה אלא למחנותם איצטריך דסד"א ותהי נדתה עליו כתיב ביה דמשתלח חוץ לשתי מחנות כנדה קמ"ל דהוי כמת ואין משתלח אלא חוץ למחנה אחת ובפ"ק דיומא (דף ו.) רוצה לדקדק מכאן דבועל נדה טבילתו ביום ולא בלילה כנדה דקאמרי' התם בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילה לא לטומאה ופריך לטומאה בהדיא כתיב בהו האי טומאת שבעה והאי טומאת שבעה ומשני סיפא איצטריך ליה אלא שחמור ממנו בועל נדה והוא הדין דהוה מצי לשנויי הכי בפסחים:

שחמור ממנו בועל נדה. טמא מת נמי חמור ממנו לענין הזאה כדתנן בפרק קמא דכלים:

לטומאה קלה. מקרא דרשינן ליה בפרק בנות כותים (נדה דף לג.):

תני"א בתוספת"א [פ"ה] הנוגע בבועל נדה ובעבודת כוכבים מטמא אחד ופוסל אחד בין אדם בין כלים פירש מטמא אחד ופוסל אחד עבודת כוכבים כשרץ ומשמשיה כשרץ רבי עקיבא אומר כנדה ומשמשיה כנדה שנאמר (ישעיהו ל':כ"ב) תזרם כמו דוה מה נדה מטמאה במשא אף עבודת כוכבים מטמאה במשא הכניס ראשו ורובו לתוך עבודת כוכבים טמא כלי חרס שהכניס אוירו לבית עבודת כוכבים טמא הספסלין והקתדראות שהכניס רובן לבית עבודת כוכבים טמאין יין שראה את העובד כוכבים מנסכו אם יש בו כזית מטמא טומאה חמורה ואם לאו אינו מטמא אלא טומאת משקין בלבד האוכל מנבלת עוף טהור מן העצמות מן הגידין מן השלל של ביצים מן הדם ובשר מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבנין מן בני מעיין המחה את החלב וגמעו טמא כרכה בחזרת ובלעה טמא בסיב ובלעה טהור הקיאה והיא בבית הבליעה מטמא אחד ופוסל אחד הקיאה וחזר ובלעה והיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל אחד אם אין בה כזית טהור מכלום נטל צפור ואכלה אם יש בה כזית טמא ואם לאו טהור נבלת בהמה בפניו ובפיו טמא ואבית הבליעה טהור נבלת עוף בפניו ובתוך פיו טהור אבית הבליעה טמא נמצא אתה אומר מקום שזו מטמאה זו מטהרת מקום שזו מטהרת זו מטמאה. פי' בין אדם בין כלים שנגעו בבועל נדה או בעבודת כוכבים. עבודת כוכבים כשרץ פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן במסכת שבת בפרק אמר רבי עקיבא (שבת דף פב:). הכניס ראשו ורובו לבית עבודת כוכבים טמא לאו משום עבודת כוכבים דאינה מטמאה באהל כדאמרי' בפרק אמר ר' עקיבא (שבת דף פג:) אלא היינו טעמא דאי אפשר דליכא תקרובת כדאמרינן בשלהי כל הצלמים (עבודה זרה דף מח:) גבי לא יעבור תחתיה

וכר' יהודה בן בתירא דאמר תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל ואע"ג דילפינן לה מדאתקש למת דכתיב (תהילים ק"ו:כ"ח) ויאכלו זבחי מתים מכל מקום לא הוי כמת ממש דאם הכניס אפילו אצבעו באהל המת טמא ובעבודת כוכבים עד שיכניס ראשו ורובו ויש לדקדק מכאן דטומאת תקרובת דרבנן ובפרק קמא דחולין (דף יג:) הארכנו בדברים. יין שראה את העובד כוכבים כלומר ישראל שראה את העובד כוכבים מנסך יין לעבודת כוכבים. מן השלל של ביצים בפ"ק דמסכת ביצה (דף ז.) מפרש לה. המחה את החלב וגמעו טמא בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ.) אמרינן באור טמא בחמה טהור. כרכה בחזרת יש שם אכילה עליה אבל כרכה בסיב אין זו דרך אכילה ואכילה כתיב בה וכשהקיאה אע"פ שנתעכבה בבית הבליעה לא קרינן ביה והאוכל אבל הקיאה לגמרי וחזר ובלעה ונתעכבה בבית הבליעה אכילה הויא. אין בה כזית טהור כדאמרינן בשלהי גיד הנשה (חולין דף קב.) גבי אבר מן החי דצריך כזית משום דאכילה כתיב ביה. אבית הבליעה טהור לרבא דאמר בפרק יוצא דופן (נדה דף מב:) מקום נבלת עוף טהור בית הסתרים הוי ומטמא במשא צריך לאוקומה בשתחבה לו חבירו בבית הבליעה ולא זז ממקומו דנבילה לא מטמא במשא אלא א"כ הסיט והכא מגע ליכא דבית הסתרים לא מטמא במגע ומשום משא ליכא דלא הסיט משום הכי טהור. נמצאת אתה אומר מקום שזו מטמאה זו מטהרת בפ"ק דחולין (דף יט:) גבי נמצא כשר בשחיטה פסול במליקה הוה מצי למתני טמא בנבלת בהמה טהור בנבלת עוף טהור טמא בנבלת עוף טהור טהור בנבלת בהמה אלא תנא ושייר ושייר נמי מילי טובא דמתניא בתוספתא דחולין:

משנה יב

האוכל אוכל ראשון. בפרק קמא דשבת (דף יד.) אמרינן דרבי יהושע היא דאי רבי אליעזר האמר האוכל אוכל ראשון ראשון והתם מפרש מאי טעמא גזור בכל הני דפסלי בתרומה: